

Ein Tordenskjolds soldat

– **Min generasjon var den første som voks opp med velferdsstaten. Velferdsstaten vart bygd av dei såkalla nasjonale strategane, og dei såg på til dømes uførepensjon som ein reiskap for legane, ikkje som ein rett for medlemmene i trygda. For meg har rettferdstenkinga alltid vore ei viktig rettesnor, seier Asbjørn Kjørstad om bakgrunnen for kvifor han valde seg rettsleggjering av sosial- og helseområdet som eit hovudarbeidsfelt.**

Professor dr. juris Asbjørn Kjørstad ved Universitetet i Oslo fekk Karl Evang-prisen i 2007 for den rettsvitenskaplege pionerinnsetningen sin innan sosial- og velferdsretten. Særleg la komiteen vekt på arbeidet hans med å oppnå velferd og rettstryggleik for dei svakaste gruppene i samfunnet. I tillegg la priskomiteen vekt på den innsatsen Kjørstad gjorde i arbeidet med lovgjeving mot tobakk.

«Kven tel vel dei tapte slagane på sigersdagen?»

Kjørstad har utført eit særskild viktig nybrottsarbeid med forskings- og utgreiingsverksemda si. Blant anna har han medverka til å utvikle eit miljø innan trygde-, helse- og sosial- og velferdsrett ved universitetet, på høgskulane og i offentleg forvaltning.

– Dei nasjonale strategane var entreprenørar, men tanken om individane som rettshavarar mangla heilt. I Rikstrygdeverket, der eg arbeidde rundt 1970, hevda sjefane mine at uførepensjon ikkje var eit juridisk område. Eg møtte mykje motstand på dette, også frå lærarane mine på universitetet. Men det var utfordrande og spennande å gå inn på eit nytt område, seier Kjørstad.

Det har vore eit livsprosjekt for Kjørstad å argumentere for at rettstenking, rettsomgrep og rettstryggleiksgarantiar måtte innførast også innafør velferdsstaten.

– Det har vore ei gåve å få vere med på dette arbeidet. Rettsleggjeringa av helse- og sosialretten i 1980- og 90-åra var naudsynt for å sikre lik behandling og like rettar. No ser det likevel ut til at vi har nådd eit optimalt punkt. Ei vidare rettsleggjering ut frå utviklinga dei siste åra kan bli kontraproduktiv, meiner han.

Han viser til at merksemda i stadig større grad blir retta mot systemfeil når noko går gale i helsevesenet, til dømes trikkedrapet. Denne merksemda har klare positive sider, men vi må ikkje gløyme tesane om den frie viljen og det personlege ansvaret, meiner han.

Kontoret til Kjørstad i den gamle universitetsbygningen på Karl Johans gate er som eit professorkontor skal vere; meter på meter med bøker frå golv til tak. Skrivebordet og møtebordet er også fulle, berre så vidt i eine enden av møtebordet er det rydda plass til å ta i mot gjester og studentar. Men det var ikkje brått opplagt at han skulle ende her, trønderguten.

– Både far min og bestefar min var skriveføre og opererte som vinkelskrivarar. Dei sette mellom anna opp juridiske kontraktar, og det kan ha gjeve meg den juridiske interessa, seier han.

Ei anna interesse han fekk tidleg, var kampen mot tobakken. «Tobakkskrigen har vært som å vere med på ein berg- og dalbane,» sa Kjørstad for to år sidan då han fekk heidersprisen for røykfridom på verdsrøykfridagen i 2005.

Engasjementet hans starta i 1970 då han som nybakt juridisk kandidat vart sekretær for Tobakklovutvalet som vart leidd av professor Anders Bratholm. Utvalet arbeidde fram tre viktige lovframlegg: eit totalt reklameforbod, eit påbod om å merkje tobakkspakane med helsefarane ved sigarettøyking, og eit forbod mot å selje tobakksvarer til barn og ungdom. Kjørstad tok også del i arbeidet med rapporten «Lufta er for alle! Retten til å puste i røykfri luft» i midten av 80-åra. Målet var å innføre røykfrie arbeidsplassar og offentlege stader.

– Lovframlegget fekk stor oppslutning i folket, men ikkje i mediebletet. Motstanden kom frå tobakksindustrien, kjendisane og journalistane. Når så få kjendisar fekk så stor merksemd om sin argumentasjon, kom det sjølv sagt av «alliansen» med journalistane. Avisredaksjonane og NRK var mellom dei stadene der det vart røykt mest. Omsynsløst brukte journalistane og redaktørane makta si over det trykte ordet og eteren til å fremje sine eigne interesser, seier Kjørstad.

Vi veit korleis det gjekk. I dag er også restaurantane og kafeane røykfrie, og røykjarane er forviste til hustrige gatehjørne.

– Eg gjekk ein gong inn for røykforbod på barnerom heime hos folk. Det vart stor oppstode, og eg vart skulda for å vere moralist. No ser eg at også barneombodet går inn for dette, minnest Kjørstad og held fram:

– Eg var imot røyking. Og som medlem i barnemishandlingsutvalet i 1983, var eg også imot å slå barn. Ein skulle tru at det var vinnarsaker, men motstanden var stor. Etterpå derimot er alle samde.

Men som han sjølv seier: Kven tel vel dei tapte slagane på sigersdagen?